

Levanger kommune
Levangerskolen

HANDLINGSPLAN FOR ET GODT LÆRINGSMILJØ OG MOT MOBBING

Kilde: Udir og KD

2011

Et verktøy i arbeidet med å gjøre Levangerskolen til et godt sted å lære og et godt sted å være

Forord

Handlingsplanen for et godt læringsmiljø og mot mobbing i Levangerskolen skal være et verktøy i arbeidet for å skape læring og trivsel i skolen. Den beste måten å skape en kultur med nulltoleranse i forhold til mobbing, er å arbeide systematisk med læringsmiljøet i klassen og på skolen. Her er det flere program eller metoder som kan brukes. Det som er avgjørende for å lykkes, er at et systematisk arbeid med læringsmiljøet blir fulgt opp daglig av alle ansatte.

Arbeidet mot mobbing handler først og fremst om å skape holdninger hos elever og lærere i forhold til å bry seg om hverandre og om å ikke akseptere at noen blir plaget. Mobbing handler ikke bare om den som plager og om offer, det handler også om de som er tilskuere til at mobbing skjer.

Videre skal handlingsplanen gi en hjelp å avdekke mobbing og til forpliktende prosedyrer i arbeidet med å løse mobbesaker.

Handlingsplanen har tatt utgangspunkt i nasjonale føringer gitt i Opplæringsloven og i Utdanningsdirektoratets rundskriv og veiledninger om arbeid med læringsmiljø og mot mobbing.

Levanger kommune vil undertegne nasjonalt manifest mot mobbing (2011 – 14) hvor vi forplikter oss til å arbeide for at barn og unge skal ha et godt og inkluderende oppvekst- og læringsmiljø med nulltoleranse for mobbing.

Levanger, 24.02.2011

Trude Marian Nøst

Kommunalsjef oppvekst i Levanger kommune

Innhold

FORORD

1. LÆRINGSMILJØ	4
1.1. Sammenhengen mellom godt læringsmiljø og mobbing	4
1.2. Hva er mobbing?	5
1.3. Lovgrunnlaget	5
2. HVORDAN SKAPE ET GODT LÆRINGSMILJØ?	7
2.1. Kjennetegn på et godt læringsmiljø	7
2.1.1. God ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen	7
2.1.2. Lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp	7
2.1.3. Positive relasjoner mellom elev og lærer.....	8
2.1.4. Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene.....	8
2.1.5. Godt samarbeid mellom skole og hjem.....	8
2.2. Tiltak for et godt læringsmiljø.....	9
3. ARBEID MOT MOBBING	10
3.1. Noen varselsignaler ved mistanke om mobbing.....	10
3.2. Prosedyre og tiltak når mobbing er avdekket	10
3.3. Enkeltvedtak ved melding i forhold til Opplæringslovas kapittel 9a.....	12
LITTERATURLISTE	13
ANDRE KILDER	14

1. LÆRINGSMILJØ

Et godt og inkluderende læringsmiljø bidrar til en positiv læring og utvikling for den enkelte elev og skal samtidig sikre eleven en skolehverdag som fremmer helse og trivsel. Med læringsmiljøet forstås de miljømessige faktorene i skolen som har innflytelse på elevenes sosiale og faglige læring samt elevenes generelle situasjon i skolehverdagen. Disse faktorene er i hovedsak relatert til vennskap og deltagelse i sosiale og faglige fellesskap, relasjoner til medelever og lærere, klasseledelse, normer og regler, verdier, forventninger til læring og det fysiske miljøet i skolen. Samlet kan dette også omtales som elevenes arbeidsmiljø. (Nordahl-heftet)

Alle ansatte i Levangerskolen har et ansvar for å utvikle og opprettholde et læringsmiljø på klasse- og skolenivå som realiserer den enkelte elevs potensial for læring og utvikling. (Nordahl)

1.1. Sammenhengen mellom godt læringsmiljø og mobbing

Eleven har rett til et psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring hvor eleven opplever trygghet og sosial tilhørighet. Eleven skal ikke utsettes for negativ atferd av typen krenkende ord og handlinger som mobbing, trakassering eller diskriminering. Men elevens rettighet strekker seg lenger enn å verne mot krenkende ord og handlinger som kan ha skadevirkninger. Retten er knyttet til et godt psykososialt miljø og miljøet som faktisk fremmer helse, trivsel og læring. Det psykososiale miljøet skal virke positivt på elevens helse, trivsel og læring, trygghet og sosiale tilhørighet. Med psykososialt miljø menes her de mellommenneskelige forholdene på skolen, det sosiale miljøet og hvordan elevene og personalet opplever dette. Det psykososiale miljøet handler også om elevenes opplevelse av læringssituasjonen. (RS 2-2010)

Et godt psykososialt miljø og et godt læringsmiljø forebygger mobbing. En forutsetning

for at skolen skal kunne skape et godt miljø, er planmessig, forebyggende arbeid. Det betyr at arbeidet mot mobbing ikke kan foregå isolert men som en del av et helhetlig arbeid for å skape et godt læringsmiljø.

1.2. Hva er mobbing?

Mobbing er et begrep som benyttes ulikt i ulike sammenhenger. Begrepet mobbing benyttes ofte om alt fra erting til voldelige overgrep. For å bekjempe mobbing er det viktig at vi har en felles forståelse for hva mobbing er.

Vi definerer mobbing som:

”Med mobbing mener vi gjentatt negativ eller ”ondsinnet” atferd fra en eller flere rettet mot noen som har vanskelig for å forsvare seg. Systematisk utestengning eller gjentatt erting på en ubehagelig måte er også mobbing”

På denne bakgrunn kan vi si at mobbing har tre viktige kjennetegn.

- Trakasseringen er ondsinnet og rammende
- Den pågår over tid
- Det er ubalanse i styrkeforholdet, både fysisk og psykisk

Det er viktig å understreke at opplevelsen av mobbing er subjektiv. Definisjonsretten ligger hos den som føler seg utsatt for mobbing.

Kilde: [Manifest mot mobbing](#) (KD)

1.3. Lovgrunnlaget

Opplæringsloven §1-2 siste ledd :

- *Alle som er knytte til skolen eller til lærebedriftene, skal arbeide for å hindre at elever, lærlingar og lærekandidatar kjem til skade eller blir utsette for krenkjande ord eller handlingar.*

Opplæringslovens §9a – skolens arbeidsmiljølov

Første avsnitt: Generelle krav

- *”Alle elever i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring”*

Tredje avsnitt: Det psykososiale miljøet

Første ledd

- *”Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør”*

Andre ledd

- *”Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn”*

Tredje og siste ledd

- *”Dersom ein elev eller forelder ber om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkjande åferd som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal skolen snarast mogeleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det vart gjort enkeltvedtak”*

2. HVORDAN SKAPE ET GODT LÆRINGSMILJØ?

De viktigste faktorene er god klasseledelse og skoleledelse, et godt samarbeid mellom skole og hjem og positive relasjoner mellom lærere og elever. Dette gir grunnlaget for å utvikle og å opprettholde et godt læringsmiljø.

Med begrepet "læringsmiljø" mener vi de samlede kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene på skolen som har betydning for elevenes læring, helse og trivsel.

2.1. Kjennetegn på et godt læringsmiljø

Gjennom en bred gjennomgang av forskningen på læringsmiljøfeltet, har Utdanningsdirektoratet kommet frem til faktorer som er sentrale for arbeidet med elevenes læringsmiljø. Vi har vektlagt de faktorene forskningen viser er helt grunnleggende for å utvikle og opprettholde et godt læringsmiljø som fremmer både faglig, sosial og personlig læring.

Beskrivelsen av sentrale faktorer er samlet under disse fem overskriftene:

2.1.1. God ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen

- Ledelsen kommuniserer tydelige mål og forventninger til alle ansatte
- Ledelsen foretar løpende vurderinger og gir tydelige tilbakemeldinger til de ansatte
- Det er et positivt samarbeidsklima og gode relasjoner mellom de ansatte, og mellom ansatte og ledelsen
- Skolen har et entydig ordensreglement med kjente konsekvenser som følges opp i praksis

2.1.2. Lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp

Læreren som...

- har en tydelig struktur i undervisningsforløpet
- formulerer tydelige mål for elevenes læring og læringsmiljø
- har høye forventninger til alle elevene, tilpasset deres forutsetninger
- gir tydelige og konstruktive tilbakemeldinger til elevene, både faglig og sosialt
- bruker tilbakemeldinger fra elevene for å justere opplæringen
- skaper et inkluderende miljø og et læringsfellesskap blant elevene
- utarbeider regler i samarbeid med elevene, og håndhever disse konsekvent
- bevisstgjør og ansvarliggjør elevene i eget læringsarbeid
- involverer elevene, og gir dem mulighet for medvirkning

2.1.3. Positive relasjoner mellom elev og lærer

- Læreren har evne til å inngå i en positiv og støttende relasjon med hver enkelt elev
- Eleven opplever trygghet og tillit, og å bli sett av læreren
- Læreren har tro på at elevene kan lære og nå målene for opplæringen
- Læreren skaper engasjement og motivasjon for læring, og bidrar til god selvfølelse hos alle elevene
- Lærer og elev har samme forståelse av hvilke krav som stilles til et godt læringsmiljø, blant annet hvilken sosial kompetanse som blir etterspurt og verdsatt

2.1.4. Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene

Elevene som ...

- har en kultur for læring og et læringsfellesskap. Blant elevene er det positivt å være aktiv og interessert, det eksisterer ikke negativt gruppepress mot å gjøre sitt beste på skolen
- aksepterer ulikheter og at det både er greit å være flink og å ha utfordringer – faglig og sosialt
- samarbeider og har felles opplevelser
- opplever trygghet og tillit, og føler seg inkludert
- forstår hvilke krav som stilles til et godt læringsmiljø, blant annet hvilken sosial kompetanse som blir etterspurt og verdsatt
- opplever nulltoleranse for krenkende ord og handlinger

2.1.5. Godt samarbeid mellom skole og hjem

- Foreldre og lærere formidler de samme positive forventningene til eleven, tilpasset elevens forutsetninger
- Hjem og skole "snakker samme språk". Foreldre må få en innføring i skolens språk, slik at eleven ikke må leve i to forskjellige verdener
- Lærerens, foreldrenes og elevens forventninger til hverandre er tydelig uttalt og forstått av alle parter
- Foreldrene har reell medvirkning

Se lenke: <http://www.udir.no/Artikler/Satsingsomrader/Viktige-faktorer-for-et-godt-laringsmiljo/>

2.2. Tiltak for et godt læringsmiljø

Når	Hva	Hvordan	Ansvar
August	Gjennomgang av skolens ordensreglement	Klasse-/elevråd	Kontaktlærer/ Elevrådslærer
	Gjennomgang av inspeksjonsrutiner. Systematisk inspeksjon.	Personalmøte/ Planleggingsdag	Adm./tillitsvalgt/ Inspektør
August/ september	Gjennomgang handlingsplan for et godt læringsmiljø	Gjennomgang i personalmøte	Rektor
	Hva kjennetegner et godt læringsmiljø	Gjennomgang i elevråd	Elevråd
Høst	Klasse foreldremøte Hva kjennetegner et godt læringsmiljø plan. Gjennomgang av innledningen i planen. Opplysning om kap. §9a (se link til §9a under tabell)	Foreldremøte	Rektor/ kontaktlærer
	Oppfølging elevundersøkelsen: Tiltak	Klasselærermøte/ team	Rektor/ teamleder/ kontaktlærer
Hele året	Gjennomføring av holdningsskapende aktivitet	Se Styringskort for oppvekst i Levanger kommune	Rektor
Hele året	Tilrettelegging av fysisk miljø/ Trivselstiltak	Elevråd	Rektor/Elevråd
	Informasjon om hvilke elever man bør holde ekstra godt øye med i friminuttene	Muntlig og skriftlig	Personalet
Hele året	MOT – besøk etter oppsatt plan MOT - besøk på 7. trinn	Klassebesøk	MOT-informatør/ kontaktlærer
Hele året	Klassemøter i klasser med tema læringsmiljø og mobbing	Klassemøter i ring. MOT (tema mobbing)	Kontaktlærer MOT-informatør
	Sosiometri kan benyttes	Skriftlig kartlegging samhandling	Kontaktlærer/ PPT
Vår	Elevundersøkelsen 7. – 10. trinn Elevundersøkelsen (obligatorisk på våren, ved behov på høsten)	Gjennomføres i klassene	Rektor/ kontaktlærer

3. ARBEID MOT MOBBING

Målet er at alle barn og unge skal ha et godt og inkluderende oppvekst- og læringsmiljø med nulltoleranse for mobbing.

3.1. Noen varselsignaler ved mistanke om mobbing

Når barnet...

- kommer hjem med istykkerrevne eller skitne / våte klær, ødelagte bøker eller har "mistet" ting uten å kunne gjøre skikkelig rede for hva som er skjedd
- har blåmerker, skader, kutt og skrammer uten noen troverdig forklaring på hvordan det er oppstått
- ikke tar skolekamerater med seg hjem og sjelden er sammen andre elever etter skoletid
- virker redd for eller har motvilje mot å gå på skolen om morgenen
- velger en "ulogisk" vei til og fra skolen
- mister interessen for skolen og får dårligere karakterer
- virker ulykkelig, nedfor, deprimert eller har humørsvingninger med plutselige utbrudd av irritasjon og sinne
- har ofte dårlig appetitt, hodepine eller vondt i magen
- har urolig nattesøvn med mareritt, gråter kanskje i søvne
- stjeler eller ber om ekstra penger fra familien (for å blidgjøre mobberne)

(Kilde: Olweus & Solberg, 2004)

3.2. Prosedyre og tiltak når mobbing er avdekket

I Utdanningsdirektoratets veileder for ansatte og ledere i grunnskolen, *Arbeid mot mobbing* (Udir 2011), finnes en mal for å løse mobbesaker. Følgende oppsett har tatt utgangspunkt i denne malen, og det anbefales at rektor og ansatte gjennomfører følgende punkter:

1. Undersøkelser og observasjon for å skaffe informasjon.
2. Samtaler med den som er blitt plaget, for å skaffe informasjon og gi støtte.

Husk at en som er blitt mobbet, som regel underdriver.

- Det understrekes i samtalen at mobbing er helt uakseptabelt.
- Det understrekes at han eller hun ikke har skyld i at mobbing av funnet sted.
- Vi lover aldri eleven at vi ikke skal si dette til noen.
- Vi orienterer eleven om hvordan vi vil følge opp saken i minst 4 uker framover.

3. Samtale med foreldrene til den som er plaget.
 - Det understrekes i samtalen at Levangerskolen skal være en helt mobbefri skole.
 - Orienter om at skolen følger opp gjennom enkeltvedtak og plan for oppfølging i minst 4 uker framover.
 - Ikke la foreldrene selv ordne opp i elevgruppa.
4. Samtale med den som mobber.
 - Selv om det er flere som mobber, snakk med én om gangen. Gi beskjed om at mobbingen er uakseptabel og må stoppes umiddelbart. Inviter så til samarbeid for å få slutt på mobbingen.
 - Gjør avtale om oppfølgingsamtale.
5. Samtale med foreldrene til den/de som mobber.
 - Samtale med mobbernes foreldre hver for seg.
 - Det understrekes i samtalen at Levangerskolen skal være en helt mobbefri skole.
 - Vi orienterer om den samtale vi har hatt med vedkommende forelder sitt barn.
 - Orienter om at skolen følger opp gjennom enkeltvedtak og plan for oppfølging i minst 4 uker framover.
 - Ikke la foreldrene selv ordne opp i elevgruppa.
6. Enkeltvedtak. Rektors ansvar.
7. Vurder behov for sanksjoner overfor elever.
8. Oppfølging. Mobbesituasjonen må følges opp til den stanser helt, minst i 4 uker.
9. Vurder om det er behov for ekstern hjelp.

3.3. Enkeltvedtak ved melding i forhold til Opplæringslovas kapittel 9a

Dersom en elev eller forelder ber om tiltak som angår det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkende oppførsel som mobbing, diskriminering, vold eller rasisme, skal skolen snarest mulig behandle saken etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. (jf OL, § 9a-3.)

For Levangerskolen finnes dette skjemaet til enhver tid oppdatert i [Kvalitetsloven](#)

SKJEMA: Enkeltvedtak om det psykososiale miljøet for enkeltelev, jf. Opplæringsloven kap. 9a, § 9a-3.

<i>Melding mottatt fra</i>	
<i>Dato:</i>	
<i>Melding mottatt av:</i>	
<i>Svar, en første tilbakemelding gitt av</i>	
<i>Hva og hvem gjelder meldingen:</i>	
<i>Skolens vurdering av og arbeid med saken:</i>	
<i>Skolens vurdering av saken:</i>	
<i>Beskrivelse av hendelse:</i>	
 <i>Skolens har allerede gjort følgende:</i>	
<i>Tiltak med dato for gjennomføring/frist:</i>	
Vedtak:	

Etter §§2b, 28 og 29 i forvaltningsloven kan du/dere klage skriftlig på vedtaket innen tre uker etter at du har mottatt dette vedtaket. Klage kan også skrives av den som du/dere gir fullmakt til. Klagen må grunngis. Av klageteksten skal det gå fram hvilket vedtak det blir klaget på, og hvilken endring som ønskes i det påklagede vedtak.

Du/dere kan kontakte kommunen/skolen for å få veiledning til å skrive klage, jf. § 11 i forvaltningsloven.

Etter forvaltningsloven § 18, jf. § 19 har du/dere rett til å se dokumentene i saken.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er klageinstans. Klagen skal framsettes overfor og sendes til skolen ved enhetsleder. Dersom enhetsleder ikke finner grunn til å endre opprinnelig vedtak, vil denne sende klagen til klageinstansen.

Dato xx	Skole xx	Rektor _____ xx
------------	-------------	-----------------------

Litteratur- og kildeliste

- Kunnskapsdepartementet (KD). [LOV-1998-07-17-61](#) Opplæringslova – oppl. Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). (1998-07-17). [Elektronisk versjon]. Lastet ned 24.februar 2011, <http://www.lovdata.no/cgi-wift/wiftloksok?sys=1&felt=titt&emne=oppl%E6ringslova&PROS=02>
- Kunnskapsdepartementet (KD). (2006). *Veileder til opplæringsloven kapittel 9a – elevenes skolemiljø*. [Elektronisk versjon]. Lastet ned 24.februar 2011, http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/lover_regler/reglement/2006/veileder-til-opplæringsloven-kapitel-9a-.html?id=437836
- Olweus, D., & Solberg, C. (2006). *Mobbing blant barn og unge*. [Bufdir. Elektronisk versjon]. Lastet ned 24.februar 2011, <http://www.bufetat.no/Documents/Bufetat.no/Program%20for%20foreldrerettleing/Temahefte/Mobbing%20blant%20barn%20og%20unge.pdf>
- Utdanningsdirektoratet (Udir.). (2011). *Arbeid mot mobbing*. [Elektronisk versjon]. Oslo: Utdanningsdirektoratet. Lastet ned 24.februar 2011, http://www.udir.no/upload/Laringsmiljo/Arbeid_mot_mobbing_veileder_bm.pdf
- Utdanningsdirektoratet (Udir.). (2011). *Elevenes skolemiljø*. [Elektronisk versjon]. Oslo: Utdanningsdirektoratet. Lastet ned 24.februar 2011, <http://www.udir.no/Brosjyrer/Elevane-sitt-skulemiljo/>
- Utdanningsdirektoratet (Udir.). (2010). *Udir-2-2010 Retten til et godt psykososialt miljø etter opplæringsloven kapittel 9a*. [Elektronisk versjon]. Oslo: Utdanningsdirektoratet. Lastet ned 24.februar 2011, <http://www.udir.no/Rundskriv/Rundskriv-2010/Udir-2-2010---Retten-til-et-godt-psykososialt-miljo-etter-opplæringsloven-kapittel-9a/>
- Stette, Ø. (2010) (red.). *Elevenes skolemiljø. Kap. 9a i opplæringsloven. Utdrag fra annet aktuelt lovverk og veiledere 2010*. Oslo: Pedlex norsk Skoleinformasjon.

Andre ressurser:

Bergkastet, I., Dahl, K. og Hansen, K.A. (2009). *Elevenes læringsmiljø – lærerens muligheter.*

En praktisk håndbok i relasjonsorientert klasseledelse. Oslo: Universitetsforlaget

Kunnskapsdepartementet (KD). (2006). *Mobbing i barnehagen.* [Elektronisk versjon]. Lastet ned 2.mars 2011,

http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Barnehager/mobbing_skjerm_bokm.pdf

Oslo kommune Utdanningseteten (2009). *Trygg Osloskole – godt læringsmiljø.* Lastet ned

24.februar 2011, <http://www.utdanningsetaten.oslo.kommune.no/laringsmiljo/>

Utdanningsdirektoratet (Udir.). Utdanningsdirektoratets nettressurser om læringsmiljø.

[Nettsider]. Lastet ned 24.februar 2011, <http://www.udir.no/Tema/Laringsmiljo/>